

OPINIE JURIDICĂ

la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative în vederea consolidării mecanismului de protecție în domeniul avertizărilor de integritate (număr unic 724/MJ/2025)

EXPEDIATĂ PRIN E-MAIL ȘI PUBLICATĂ PE CRJM.ORG

Nr./Data:	Nr.37/25 din 23 septembrie 2025
Destinatari:	Ministerul Justiției, e-mail: secretariat@justice.gov.md Daniela ȘTIRBU, consultant principal Direcția elaborare acte normative e-mail: daniela.stirbu@justice.gov.md
Prezentată de:	Centrul de Resurse Juridice din Moldova (www.crjm.org), persoane de contact: Ilie CHIRTOACĂ, Președinte CRJM, e-mail: ilie.chirtoaca@crjm.org Carolina BAGRIN, Directoare de program, e-mail: carolina.bagrin@crjm.org

Această opinie juridică este prezentată Ministerului Justiției de către Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) în contextul consultărilor publice a proiectului proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (consolidarea mecanismului de protecție în domeniul avertizărilor de integritate) înregistrat cu număr unic 724/MJ/2025.

Proiectul a fost elaborat de Ministerul Justiției și urmărește alinierea legislației naționale la *acquis-ul* Uniunii Europene, în special transpunerea integrală în legislația națională a Directivei (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii Europene. Activitatea este prevăzută la acțiunea nr. 4 din Cluster 1 Anexa A în Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025.

Proiectul propune, printre altele, următoarele:

- Extinderea categoriilor protejate, nu doar asupra avertizorilor de integritate, ci și asupra facilitatorilor, persoanelor terțe cu legături profesionale sau personale cu avertizorii și asupra entităților private asociate acestora.
- Îmbunătățirea confidențialității. Se introduce un regim unitar de confidențialitate pentru identitatea tuturor subiecților implicați în raportare, cu excepții pentru procedurile judiciare și asigurarea dreptului la apărare.
- Consolidarea măsurilor de sprijin și repararea prejudiciului. Proiectul instituie ca măsuri obligatorii consilierea, asistența juridică, precum și dreptul la repararea prejudiciilor cauzate de represalii, inclusiv reintegrarea în muncă.
- Perfecționarea răspunderii contravenționale pentru încălcarea legislației privind avertizorii de integritate.

Pentru a îmbunătăți versiunea actuală a proiectului, CRJM propune următoarele:

- Completarea noțiunii de răzbunare astfel încât să cuprindă toți subiecții care ar putea fi afectați de aceasta.
- Includerea avertizorilor în categoria celor ce beneficiază de asistență juridică, indiferent de venit.

Recomandările punctuale și argumentarea propunerilor sunt indicate în tabelul de mai jos. Vă rugăm să nu ezitați să ne contactați pentru orice clarificări suplimentare.

Cu cea mai înaltă considerație,

Ilie CHIRTOACĂ,

Președinte

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

Nr.	Textul existent în proiectul de lege	Modificări propuse de CRJM (formulările în legătură cu care se propune eliminarea au fost tăiate cu o linie, iar textul care se propune a fi adăugat este subliniat)	Argumente/Comentarii
1.	Art. III. – Legea nr. 165/2023 privind avertizorii de integritate Articolul 3: la noțiunea „răzbunare” cuvintele „angajatorului sau” se exclud.	<u>răzbunare</u> – orice acțiune sau omisiune directă ori indirectă, apărută într-un context profesional, care este determinată de o dezvăluire internă, externă sau publică, ce provoacă sau poate provoca prejudicii nejustificate angajatorului sau avertizorului de integritate, <u>facilitatorului, persoanei terțe sau entității private deținute de persoanele care efectuează dezvăluiri de încălcări ale legii.</u>	Propunem completarea noțiunii de „răzbunare” din Legea nr. 165/2023 cu includerea facilitatorului, persoanelor terțe și entităților private deținute de persoanele ce efectuează raportări. În fundamentarea acestei propuneri, menționăm că art. 4 alin. (4) din Directiva (UE) 2019/1937 , prevede că măsurile de protecție a persoanelor care efectuează raportări prevăzute în capitolul VI se aplică, în cazul în care este relevant, și: (a) facilitatorilor; (b) persoanelor terțe care au legături cu persoanele care efectuează raportări și care ar putea să sufere represalii într-un context profesional, cum ar fi colegi sau rude ale persoanelor care efectuează raportări; și (c) entităților juridice pe care persoanele care efectuează raportări le dețin, pentru care aceste persoane lucrează sau cu care au alte tipuri de legături într-un context profesional. Totodată, art. 19 din directă stabilește că statele membre iau măsurile necesare pentru a interzice orice formă de represalii împotriva persoanelor menționate la articolul 4, inclusiv amenințări și tentative de represalii. Textul directivei prevede în mod clar că

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

			această protecție se extinde și asupra facilitatorului, persoanelor terțe și entităților private deținute de persoanele ce efectuează raportări. Mai mult, norma contravențională propusă în acest proiect, și anume art. 314¹ alin. (4) prevede că se sancționează răzbunarea împotriva avertizorului de integritate, facilitatorului, persoanelor terțe, precum și împotriva entităților private deținute de persoanele care efectuează raportări. Prin urmare, modificarea propusă ar uniformiza noțiunile și ar evita potențiale disensiuni la aplicare.
2.	„Articolul 21¹. Măsurile de sprijin Autoritatea competentă sau, după caz, autoritatea de protecție, asigură subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a)-e), următoarele măsuri de sprijin: a) consiliere și informații cuprinzătoare, independente și gratuite privind procedurile de raportare, drepturile și măsurile de protecție împotriva răzbunărilor, inclusiv măsurile reparatorii disponibile, precum și drepturile persoanei vizate în raportare; b) asistență efectivă în fața altor autorități relevante, în scopul protejării împotriva răzbunărilor, inclusiv, în cazurile prevăzute de legislația națională, prin acordarea statutului de avertizor de integritate; c) asistență juridică garantată de stat în cadrul procedurilor penale și	„Articolul 21¹. Măsurile de sprijin Autoritatea competentă sau, după caz, autoritatea de protecție, asigură subiecților prevăzuți la art. 4 alin. (1) lit. a)-e), următoarele măsuri de sprijin: a) consiliere și informații cuprinzătoare, independente și gratuite privind procedurile de raportare, drepturile și măsurile de protecție împotriva răzbunărilor, inclusiv măsurile reparatorii disponibile, precum și drepturile persoanei vizate în raportare; b) asistență efectivă în fața altor autorități relevante, în scopul protejării împotriva răzbunărilor, inclusiv, în cazurile prevăzute de legislația națională, prin acordarea statutului de avertizor de integritate; c) asistență juridică garantată de stat în cadrul procedurilor penale și civile, în condițiile Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența	Directiva (UE) 2019/1937 privind protecția persoanelor care raportează încălcări ale dreptului Uniunii la art. 20 alin. (1) lit. c) stabilește că statele membre trebuie să asigure măsuri de sprijin, printre care: • asistență juridică în procedurile penale și civile, inclusiv transfrontaliere, • consultanță juridică și alte tipuri de asistență. Ea nu condiționează acest drept de nivelul veniturilor, ci îl leagă de calitatea de avertizor și de necesitatea protecției efective împotriva represaliilor. Prin urmare, în logica directivei, accesul la asistență juridică este o garanție de

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

	civile, în condițiile Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat.”.	juridică garantată de stat, <u>indiferent de nivelul veniturilor</u>”. De asemenea, propunem completarea art. 20 din Legea nr. 198/2007 cu privire la asistență juridică garantată de stat, și anume: Art. 20 lit. k) avertizorilor de integritate în cadrul procedurilor penale și civile	protecție, nu un beneficiu social condiționat de venit. Legea nr. 198/2007 cu privire la asistență juridică garantată de stat instituie două regimuri: 1. Pe criteriul venitului și complexității cauzei (art. 19 alin. 1 lit. a), e)), unde se verifică eligibilitatea. 2. Indiferent de venit (art. 19 alin. (1) lit. b)–d), alin.(1¹) și alin.(1²); art. 20), pentru anumite categorii vulnerabile (copii victime, victime ale violenței, trafic, tortură, persoane cu dizabilități severe etc.). Aceste excepții au fost introduse tocmai pentru a recunoaște că există situații în care protecția efectivă impune asistență juridică garantată fără verificarea resurselor financiare. Astfel, dacă proiectul prevede introducerea faptului că avertizorii beneficiază de asistență juridică garantată de stat, atunci, prin natura și scopul normei, ei ar trebui să intre în categoria de excepție „indiferent de venit”. Ori, protecția avertizorului nu este o prestație socială, ci o garanție instituțională de protecție împotriva represaliilor și de asigurare a accesului real la justiție.
--	---	--	--

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

crjm.org

crjmoldiva

str. A. Șciusev 33,
MD-2001, Chișinău,
Republica Moldova

+373 22 84 36 01
+373 22 84 36 02

contact@crjm.org

www.crjm.org

[crjm.org](https://www.facebook.com/crjm.org)

[crjmolldova](https://twitter.com/crjmolldova)

CENTRUL DE RESURSE JURIDICE DIN MOLDOVA